

HRVATSKI glasnik

Godina XVIII, broj 49

4. prosinca 2008.

cijena 100 Ft

Vrijeme došašća...

Foto: Branka Pavić-Blazetin

Aktualno

Pokora i iščekivanje radosnog događaja u drugom planu

Svakim se danom suočavamo sa stvarnošću kako samo jedan manji dio katolika, kršćana živi svoju vjeru na pravi način, po učenju Isusa Krista. Samo manji dio „deklariranih“ kršćana odlazi redovito u crkvu, a velika većina samo prigodno i o većim blagdanima. Mnogi su samo kršćani, katolici prigodom krštenja, prve pričesti, krizmanja ili vjenčanja, a onda više nisu dio žive crkve, žive zajednice. Zamjećuje se, doduše, veći broj vjernika o većim blagdanima, pa tako i za Božić, koji se doživljava više po nekim površnim, izvanjskim znakovima negoli po svojoj duhovnosti, da ne kažemo u vjeri.

Počelo je vrijeme došašća, vrijeme pripreve za Božić. Dok se pripremamo za slavlje rođenja Isusa Krista, ujedno iščekujemo i njegov drugi dolazak. Riječ je dakle o duhovnoj obnovi s naglaskom na pokoru i priprevu za Isusov ponovni dolazak. Svaku nedjelju došašća obilježavamo paljenjem nove svijeće na adventskom vijencu, čime označavamo skoro slavljenje Božića, dolazak svjetla svijeta – Isusa Krista.

No, još prije došašća, počela je potrošačka groznica, kupovanje darova, razmišljanja o kićenju bora, darivanju svojih bližnjih, po čemu ljudi našega potrošačkog društva obično prepoznaju kršćanske blagdane danas, ali se zaboravlja na bit vjere, na rođenje Isusa Krista i njegov ponovni dolazak.

I dok neke zaokuplja kupnja darova, borova, pripremanje blagdanskih stola, dotle oni koji svoju vjeru žive u pravom smislu, odlaze na mise zornice, na duhovnu obnovu i priprevu, razmišljajući o ponovnom dolasku Isusa Krista. Prvo o tome, a tek onda o svemu izvanjskom i površnom.

Kakav je to Božić bez malog Božića, saznajemo iz svakodnevnih vijesti o već započeloj kupovnoj groznici, pojačanoj raznoraznim povoljnim popustima i akcijama. Do te mjere bezobzirnosti prema drugima da se naguravaju, gaze jedni po drugima u velikim robnim kućama, ne bi li došli do male, nevažne materijalne koristi.

Bez pokore, bez iščekivanja dolaska svjetlosti svijeta – bez Isusa Krista.

Bez ljudskosti, razumijevanja i ljubavi prema bližnjima.

S. B.

„Glasnikov tjedan“

Ovih sam dana pročitala sljedeću rečenicu: Preduvjet za ostvarivanje svih kulturnih prava je pravo na sudjelovanje u kulturnom životu koje spada u red temeljnih prava nacionalnih manjina kao pravo na zaštitu njihovog kolektivnog identiteta. Jedno od temeljnih ljudskih prava je i pravo na slobodu mišljenja i protok informacija bez ograničenja – riječju, pismom, tiskom, time i pravo nacionalnih manjina na tiskana glasila na materinskom jeziku, o čemu se razgovaralo i na dvodnevnoj međunarodnoj konferenciji u organizaciji Croatica Kft-a održanoj u Pečuhu prošloga tjedana. Koliko smo zapravo spremni uzeti u razmatranje težinu postavljenih tvrdnji i provoditi te tražiti ostvarivanje prava u praksi – pitanje je koje određuje i sudbinu zajednice kojoj pripadaju ta prava. Često se pak događa da ostvarivanje prava u praksi ovisi o spremnosti pojedinaca da na profesionalan i temeljit način obavljaju ne samo svoj posao nego čine i misiju koju taj posao nosi sa sobom i bez koje on vrijedi tek 50%. Ustav u članku 68 kazuje: Republika Mađarska osigurava zaštitu nacionalnih i etničkih manjina: kolektivna prava u javnom životu, njegovanje vlastite kulture i uporabu jezika. Ustav kao najviši pravni akt jamči slobodu mišljenja, te temeljno pravo građana na poznavanje informacija od javnog interesa i njihovo širenje. Poznavanje i širenje! O tiskanim glasilima manjina, uz Manjinski zakon koji priznaje pravo na uporabu jezika, danas kao zorišna točka služe: Zakon o tisku iz 1986. godine te europski i međunarodni dokumenti, tako Okvirni sporazum Vijeća Europe o zaštiti manjina i Europska povelja o regionalnim i manjinskim jezicima.

Treba naglasiti kako se ne mogu manjine postovjećivati ni po svojim značajkama, ni po

geografskom smještaju, ni po načinu na koji se pokriva medijski prostor pojedinih manjina, a to se neprestano dešava u praksi. Je li zadovoljavajuća potpora za tiskanje manjinskih listova? Prihvatljivo li je da država putem Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine financira manjinske listove? Prihvatljiv li je onaj model po kojem se sada određuje finan-

ciranje pojedinih manjinskih listova? Dobiva li svaka manjina potporu u istim prihvatljivim omjerima? Pitaju nas, a i mi se sve češće pitamo o tome. Odgovor je *ne*.

Imaju li manjinska uredništva, manjinske radionice svoju samostalnost? Je li sloboda tiska i mišljenja zajamčena na zadovoljavajući način u postojećim okvirima u kojima danas djeluju manjinski mediji? Ako ne, koje su one nužne promjene koje bi to jamčile? Odgovor je *ne*. Ono što nas najviše zabrinjava jest asimilacija koja je tolika da se brzo smanjuje broj čitatelja s jakom jezičnom sposobnošću. Medijski je prostor korjenito promijenjen u posljednjem desetljeću, globalna komunikacija izazov je za tradicionalne medijske forme, a tek za manjinski medijski prostor! Stoga su mediji manjina više od pojma *medij*. Tiskani mediji manjina jesu sredstvo očuvanja manjinskog identiteta, čuvari jezika, prenositelji kulture, sredstvo oblikovanja zajednice, tematski pišu o onome o čemu nitko drugi: Hrvati u Mađarskoj o Hrvatima u Mađarskoj, i trebali bi biti – kao mediji – unutrašnja demokratska kontrola zajednice. A sve kroz ostvarivanje prava na informacije na materinskom jeziku. Slabi manjinski medijski prostori jesu sredstvo asimilacije, i sve ono što sprečava njihovo neometano djelovanje dio je asimilacijske politike.

Branka Pavić-Blažetin

Međunarodna konferencija EU i izazovi manjinskog informiranja za predstavnike tiskanih medija hrvatske nacionalne manjine na području manjinskog informiranja u europskim zemljama, održana je u Pečuhu 27–28. studenoga 2008. godine, u organizaciji Croatica Kft-a.

Aktualno

Hrvatska sela suglasna

Stari prijelaz još s putničkim prometom

Mještani su s velikom radošću pozdravili otvaranje novog mosta na rijeci Muri, i s jedne i druge strane granice, no nakon puštanja u promet iznenađeni su novom regulacijom prometa, prema kojoj sva osobna vozila preusmjerena su na novi prijelaz, a stari prijelaz namijenjen je isključivo za promet teretnih vozila, kojim mogu prijeći samo pješaci, biciklisti i mopedisti.

Načelnik grada Letenje Béla Halmi i sela Goričana Mario Moharić odmah su krenuli nešto učiniti, naime takvom regulacijom čak se s 15 km produžuje veza s prekograničnim općinama, od kojih gotovo svaka ima izgrađenu dobru međusobnu suradnju, a ako spomenemo malogranični turizam, ugostiteljstvo i trgovinu, gubici su još veći.

Pomurski su Hrvati bili česti gosti restorana donjomedimurskih naselja, diskaća, benzinskih crpki i raznih priredaba, a ima podosta i onih koji odlaze raditi u Hrvatsku, a Hrvati s desne obale Mure kupovali su na najbližoj tržnici u Letinji, odlazili zubaru i obavljali poslove, održavali veze na razne načine, a ima i onih koji obrađuju svoje vinograde na mađarskoj strani.

Novim reguliranjem, ako tko želi iz Mađarske ići u medimurska naselja osobnim vozilom prelazeći preko novog mosta, treba doći do prvog silaska s autoceste na hrvatskoj strani i mora se vraćati uokolo desetak kilometara, tek tolika povlastica postoji da ukoliko se kod Letinje priključi na autocestu, ne treba plaćati vinjetu.

Drukčije je kod onih koji dolaze iz Hrvatske: neposredno iza graničnoga prijelaza ispisano je da je uporaba vinjete obvezatna.

O toj problematici pisale su već i dnevne

novine Zalai Hírlap, te županijske novine Međimurje. U novinama Međimurje g. Moharić je izjavio da je već uputio pismo ministru vanjskih poslova Gordanu Jandrokoviću sa zahtjevom da se omogući alternativni promet kroz stari granični prijelaz, naime na hrvatskoj strani osim produženja puta ugrožena su i mnoga radna mjesta na starome prijelazu, gdje se nalazi benzinska crpka, restorani, motel, mjenjačnice itd. Tomu se pridružio i kolega s mađarske strane, g. Halmi, koji je ujedno i predsjednik Mikroregijske udruge „Murahíd“ (u nju su uključena i hrvatska pomurska naselja) i upoznat je s problematikom povezanosti hrvatskih pomorskih naselja preko granice. Stoga, kako reče, grad Letinja s načelnicima susjednih mjesta poduzet će mjere da se opet otvori stari granični prijelaz preko starog mosta na Muri, s potpisima gradonačelnika i načelnika dostavit će zahtjev odgovornim ministrima. Dnevne veze s novom regulacijom prekograničnog prometa ugrožene su zbog povećane daljine, a glede integracije u Europsku Uniju to je svakako korak unazad, pogotovo kada će uskoro biti objavljeni IPA natječaji prekogranične suradnje u kojem prednost dobivaju projekti s tematikom traženja poslovnih partnera onkraj granice, odnosno razmjene tržišta razne snage, zajednička istraživanja itd. Ti projekti ubuduće iziskuju odista svakodnevnu suradnju preko granice, koji se najčešće obavljaju na cestovnoj mreži osobnim autima, a ne biciklom ili mopedom. Rješenje problematike nije presložno, no da bi se vratila mogućnost putničkog prometa na stari prijelaz, potreban je novi međudržavni sporazum.

Beta

BAJA – U suorganizaciji Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske samouprave, Bačvanskog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj i županijskih mjesnih hrvatskih samouprava, u subotu, 6. prosinca, u Baji će se prirediti Božićni program. Pošto su lani u Baji gostovali TS „Ravnica“ iz Osijeka i pjevač Zvonko Bogdan, ove će godine bački Hrvati ugostiti hrvatski KUD „Kolo“ iz Donje Bebrine kod Slavnskoga Broda i hrvatski KUD „Bodrog“ iz Bačkog Monoštora. U programu će nastupiti još Muški pjevački zbor iz Kalače te Darinka Orčik iz Santova u pratnji garske „Bačke“. Program će se upriličiti u Gradskome kazalištu s početkom u 17 sati, a ulaz je slobodan.

SANTOVO – Župna zajednica u Santovu u vrijeme došašća, od 8. do 10. prosinca priređuje duhovnu pripravu za Božić. Kako je već uobičajeno, sva tri dana služiti će se svečana misna slavlja, prigodne propovijedi za hrvatsku i mađarsku zajednicu, prije mise uz mogućnost ispovijedi na materinskom jeziku. Hrvatsku misu prva dva dana služiti će vlč. Goran Vilov, župnik iz Bačkog Monoštora. Hrvatske mise sva tri dana počinju u 16.30 sati.

BIZONJA – Kako nas je informirala Tilda Kőrösi, ravnateljica doma kulture, ovoga vikenda će u spomenutom sjevernogradišćanskom selu obvladati tamburaški glas. Naime dva dane dugo će intenzivno vježbati domaći tamburaši, pod dirigiranjem, i u Gradišću dobro poznatoga muzičkoga majstora, Atile Kuštre. Mjesni svirači su se na zadnjoj sjednici odlučili da će svaki put nekoga drugoga stručnjaka pozvati da im pomaže boljem razvitku. Zasad im je najvažnije da mladi berdaš Marko Vaš sve se bolje nauči baratati svojim instrumentom, a i ostali kotrigi ki jur šest ljet djeluju u tamburaškoj sekciji, još lipše sviraju. Pravoda je u planu i proširenje repertoara, a tomu se veseli i peljačica Oršika Ambruš.

KOLJNOF – Društvo „Mladi Koljnofci“, pod peljanjem Petra Modjorošija, sad jur tradicionalno priređuje adventsku svetačnost u mjesnoj Hodočasnoj crikvi. Prošle subote početo od 18 uri je bilo nažganje prve adventske sviče što je svojim koncertom polipšao Bras kvintet iz grada Virovitice. Gosti iz Hrvatske su drugi dan nastupali i pri adventu šopronskih Hrvatov. Ove subote, 6. decembra, takaj od 18 uri će Koljnofcem jačiti crikveni zbor Trajštofa, 13. decembra pak crikveni zbor Velikoga Borištofa. Subotu, 20. decembra, unutar Koljnofskoga večera (s koncertom dice iz čuvarnice, ženskoga zbora Golubice) jačkarna Formacija iz Šoprona će zatvoriti adventski ugodjaj u spomenutom selu. Poslije koncertov svaki put se nuka zakipljeno vino i čaj kot i razne fele kolačof.

Susret najselâ u Zagrebu

U zgradi Hrvatske matice iseljenika u Zagrebu, 21. studenog ustrojen je susret najselâ, odnosno predstavnika onih naselja kojima je dodijeljena nagrada za kulturu Najselo HMI-a. Od 12 naselja pozivu se odazvalo 11: iz Austrije Pinkovac, Mjenovo, Novo Selo, iz Rumunjske Karaševo, iz Srbije Tavankut, Bački Monoštor i Novi Slankamen, iz Mađarske Petrovo Selo, Kukinj i Sumarton. Predstavnici Martinaca nisu se mogli odazvati pozivu.

KOLJNOF, BUŠEVEC – Školska koljnofska delegacija je projuđi četvrtak otputovala u Buševac, kade su svečevali 100. obljetnicu školstva. Direktorica koljnofske škole Agica Sárközi, učiteljice hrvatskoga jezika Ingrid Klemenšić i Katica Mohoš-Arato u pratnji bivšega školskoga direktora Franja Pajrića st. i načelnika sela Franja Grubića su diozimali na kulturnom programu, a poslije na zajedničkoj večeri kade je bilo kih sedamdeset ljudi. U svečanoj atmosferi su spomenuti i najlipši doživljaji buševečko-koljnofskoga kontaktiranja, ko će dojuđe ljeo zajti k petnaestoj obljetnici. Ovde je spomenuto kako će učitelji buševečke i vukovinske centralne škole dojti na povratni pohod Koljnofu u adventsko vrime, sad jur redom treći put. Pod peljanjem direktora vukovinske škole Krešimira Matašina, pedagogi će 5. decembra, petak, dospiti u Gradišće, drugi dan će posjetiti poznato hrvatsko hodočasno mjesto Celje u Štajerskoj, a nedilju će pogledati u Velikom Borištofu izložbu keramike Trudice Domnanović.

KEMLJA – Stanovnici ovoga sela nažgali su prvu adventsku sviću na Trgu Svetoga Trojstva prošle nedilje, uz dvojezični program dice iz čuvarnice. Nedilju, 7. decembra, Hrvatska manjinska samouprava organizira nažganje druge adventske sviće uz jačkare zbora Mali Dunaj. Nedilju, 14. decembra, u crikvi Magyarkimlea će se održati adventski koncert uz suradnju zborov Mali Dunaj, Mate Meršić Miloradić, školarov kot ugarskih korusov iz Hédevára ter Darnózselia i nimškoga zbora iz Kemlje. Nedilju, 21. decembra, Tančeni teatar „Kemene” će predstaviti Betlehemske igre u mjesnom domu kulture, u okviru seoske božićne svetačnosti.

BIZONJA – Advent će biti jako gust i za jačkarni zbor Jorgovan, kot i za bizonjske tamburaše. Petak, 28. decembra, su bizonjski jačkari dali prvi adventski koncert u kaštelju Köpcsényi, a drugi dan je priredjen adventski sajam u mjesnoj školi. Prva adventska svića se je nažgala 29. novembra u papretskom domu kulture (ovo selo administrativno pripada Bizonji), kasnije pak kod bizonjske crikve. Subotu, 6. decembra, započeto od 19.30 ure, će dica bizonjske čuvarnice dati program sa člani Kluba umirovljenikov Djurdjice. Treći vikend su za program odgovorni učeniki Dvojezične škole. Subotu, 20. decembra, takaj od 19.30 ure, nastupaju domaći tamburaši i svirači iz Čunova. Drugi dan će biti seoski Božić od 15 uri u mjesnom domu kulture, pri kom nastupaju sve seoske grupe. Organizator i podupirač je mjesna Hrvatska manjinska samouprava.

Marija Hećimović

Susret je potaknut prethodnim susretom najselâ u Mađarskoj u Sumartonu, o čemu su se Matičini predstavnici obavijestili preko našega tjednika. Poticaj su smatrali dobrom zamisli, naime i kod njih se postavilo pitanje ima li još sela koja bi ispunjavala uvjete za dobivanje te nagrade.

Danira Bilić, ravnateljica Hrvatske matice iseljenika, pozdravila je nazočne i naznačila cilj susreta prema kojem bi trebalo aktualizirati pitanje dosadašnjeg načina dodjele nagrade Najselo, razmotriti moguće oblike suradnje nagrađenih sela, te nuditi priliku međusobne suradnje najselâ. Pozdravne riječi preko pisma uputio je i Hrvoje Salopek, idejni tvorac te nagrade, koje je pročitala Marija Hećimović, stručna suradnica Odjela za autohtone hrvatske manjine HMI, te dodala vrijednost tog poticaja, davši i neke smjernice daljnjeg rada. Voditelj foruma Zvonko Božić, urednik emisije Glas domovine, zamolio je sudionike da predstave svoje naselje i da iznesu svoje mišljenje u svezi s nagradom i daljnjom suradnjom.

Austrijski Pinkovac predstavio je načelnik Leo Radaković, Mjenovo načelnik Hanzi Balogh, Novo Selo načelnik Štefan Mikula i zastupnik Hrvatskoga kulturnog društva Johann Ladich. Spomenuli su borbu za opstanak hrvatskoga jezika preko dvojezičnih odgojno-obrazovnih ustanova, no zbog mješovitih brakova odnarođenje se nastavlja. Dobro surađuju s gradišćanskim naseljima iz Mađarske, što također pomaže u jačanju samobitnosti.

To je potvrdio i Mikloš Kohut, načelnik Petrovoga Sela, koji je istaknuo niz kanala suradnje s matičnom domovinom, npr. televizija, Internet, ali smatra da je veza s Maticom u posljednje vrijeme oslabjela. O Martincima i Kukinju govorile su Milica Klaić Taradija, predsjednica tamošnje Hrvatske manjinske samouprave, i dr. Mira Grišnik, zamjenica. Gđa Taradija naglasila je dobri projekt učenja hrvatskih pjesama koji je potpomagao HMI. Prema njezini mišljenju u očuvanju hrvatskoga jezika među mladima vrlo bi mnogo pomogli izvorni govornici. Matica bi mogla pomoći u tome da omogući hrvatskim studentima praksu u hrvatskim manjinskim školama, što bi bilo od obostrane koristi. Još su uvijek potrebne i hrvatske knjige i časopisi, ima i takvih naselja koja ne dobivaju list HMI. Lajoš Vlašić, načelnik, i Joža Đurić, predsjednik sumartonske Hrvatske manjinske samouprave, govorili su o važnosti nagrade Najselo, naveli primjer pozitivnog utjecaja na nacionalnu svijest mještana. Na polju kulture potražili su pomoć stručnjaka: glazbenika, koreografa.

Predstavnici Karaševa iz Rumunjske Milja Radan, predsjednik Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj, i Nikola Gera, glavni tajnik, govorili su o iznimno velikom napretku glede nacionalne svijesti otkada su tamošnji Hrvati mogli dobiti dvojno državljanstvo. U mjestu je pokrenuta dvojezična gimnazija i Karaševo je postalo snažno središte.

Malo je teži napredak u Srbiji. Branko Horvat, počasni predsjednik tavankutskoga Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva „Matija Gubec”, govorio je o agresivnoj asimilaciji, no ipak su uspjeli opstati zahvaljujući spomenutom društvu, koje je veliko uporište za Hrvate. Tek su šest godina priznata nacionalna manjina, stoga još traže svoje mjesto. Prema njemu, izuzetno je korisna bila zamisao nagrade Najselo, no osjeća se neka zamornost i red je da se razmisli kako nastaviti. Treba podgrijati veze, povezivati se na raznim poljima i treba nešto osmisliti za mlade. Marija Turkalj, predsjednica KUD-a monoštorskih Hrvata „Bodrog”, i Stipan Šimunović, član Upravnog odbora, također su istakli važnost nagrade u borbi za opstanak hrvatskog jezika, no velik im je problem nedostatak hrvatskih učitelja. Vlado Aleksić, v. d., predsjednik Hrvatskoga kulturno-prosvjetnog društva „Stjepan Radić”, i Ivan

Sudionici susreta najselâ

Gregurić, tajnik, govorili su kako je na njihovu području često skupo stalo biti Hrvatom. Mladi većinom odlaze na školovanje u Hrvatsku, pa se i ne vraćaju, u selu ostaju samo stariji ljudi, na žalost još se dešavaju manji izgredi, npr. razbijanje prozora sjedišta Društva.

Predsjednica Bilić obratila se nazočnima da promiču anketu koja se nalazi na Matičinoj web-stranici, kako bi više saznali o Hrvatima po svijetu, pa možda im i lakše pomogli.

Sudionici foruma iznijeli su svoja mišljenja u svezi s daljnjom suradnjom s Maticom i među naseljima najselâ.

Mnogi su izrazili nezadovoljstvo zbog slabe zastupljenosti starosjedilačkih Hrvata u medijima u Hrvatskoj, stoga je zatraženo da se najselâ predstave na Hrvatskoj televiziji, te da se prikažu svojom kulturom u Lisinskom. Prihvaćen je prijedlog da se nagrada Najselo ne dodijeli svake godine, nego po potrebi, a

da se svake godine održi sastanak najselâ; dogodine u Pinkovcu. Radi sudjelovanja mladih na susretima najselâ, na svaki će sastanak pozvati po dvoje mladih.

Izneseni su još razni problemi i prijedlozi glede očuvanja nacionalne svijesti, od kojih će gđa Hećimović sastaviti zaključak susreta, zatim poslati ga sudionicima na potpis, kako bi se moglo dostaviti nadležnim organima radi rješavanja problema, zamolbi.

Stručna suradnica gđa Hećimović sažela je susret ovako: *Vrlo sam zadovoljna susretom, gotovo svi su se odazvali, aktivno su sudjelovali. Sad je na Matici red i Hrvatskoj da ponovno ozbiljnije krene na posao, da pomogne u onim problemima što su spomenuti. Neke prijedloge sigurno nije problem riješiti, a u čemu ne možemo pomoći, to trebamo proslijediti ministarstvima.*

Beta

HRVATSKI ŽIDAN – Po drugi put će Državni savez društava pajdašev (domobrani, topnici, naoružane snage) prirediti spomin-dan Sv. Barbari, zaštitnici topnikova i rudarova, pri kapeli Peruške Marije. Kod statue svetice će se položiti vijenac u 14 uri, u pratnji male svetačnosti. U 15 uri se služi maša u mjesnoj crkvi, ku će celebrirati židanski farnik Štefan Dumović. Potom su na agape pozvani svi gosti u Starački dom.

ZAGREB – Studentsko kulturno-umjetničko društvo *Ivan Goran Kovačić* raspisalo je natječaj za Nagradu *Goran* koja će se dodijeliti mladom pjesniku u sklopu 46. Goranova proljeća. Natječaj, otvoren do kraja godine, raspisan je kako bi se poticalo stvaralaštvo mladih pjesnika u Hrvatskoj i zemljama u kojima postoji književna aktivnost na hrvatskom jeziku – stoji u priopćenju SKUD-a, a prenosi Hina. Na natječaj se mogu prijaviti pjesnici do 30 godina koji još nisu objavili knjigu pjesama. Cjeloviti rukopis pjesničke zbirke te kratak životopis i adresa šalju se na adresu SKUD *Ivan Goran Kovačić*, Opatovina 11, Zagreb, ili na e-mail info@igk.hr. Ocjenjivački sud predložit će najboljega mladog pjesnika za Nagradu *Goran*, a pobjedniku će biti objavljena knjiga. (*HRT web vijesti*)

ZAGREB – Hrvatska matica iseljenika, točnije njezin Odsjek za autohtone hrvatske manjine, 24. studenoga četrnaesti put je bila domaćin stručnom godišnjem skupu na kojem se okupljaju predstavnici hrvatskih manjina. Na zagrebački Forum pristigli su manjinski predstavnici iz Austrije, Crne Gore, Italije, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Slovenije i Srbije, uz predstavnike ministarstava i drugih nadležnih državnih tijela i Agencije za odgoj i obrazovanje. Tema ovogodišnjeg skupa bila je materinski jezik – oblici neprekinute pomoći hrvatskim manjinama radi njegova očuvanja, a gosti i organizator nadaju se konkretnim rezultatima susreta. Manjinsku zajednicu Hrvata iz Mađarske zastupali su Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave, dr. Ernest Barić, ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, i Gabor Győrvári, ravnatelj pečušškoga Hrvatskoga vrtića, osnovne škole i gimnazije Miroslava Krleža. (*dšš*)

PEČUH – Hrvatski klub Augusta Šenoae i Hrvatska kulturna udruga Augusta Šenoae 11. prosinca u prostorijama Kluba priređuju proslavu 150. obljetnice rođenja i 120. obljetnice smrti Nikole Tordinca (1858–1888), svećenika, književnika, sakupljača narodnoga blaga. O životnom putu i o sakupljačkom radu Nikole Tordinca govorit će dr. Đuro Šarošac i Đuro Franković. Program počinje u 18 sati.

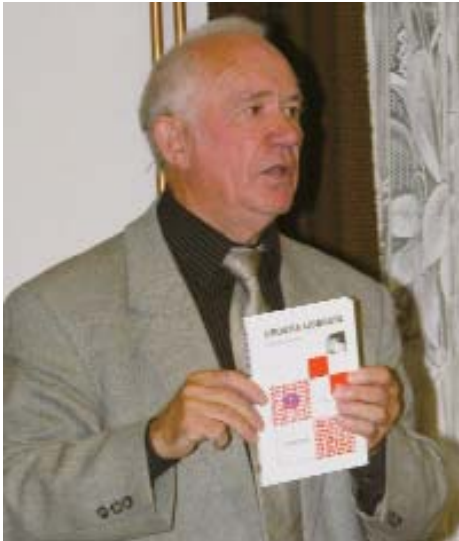
ZAGREB – *Identitet bačkih Hrvata* naslov je dvodnevna znanstvenog skupa koji je 27. i 28. studenog u Zagrebu priređen u organizaciji Hrvatskog instituta za povijest i Hrvatske matice iseljenika. Na skupu je o raznim gledištima identiteta – jezičnim značajkama bačkih Hrvata, njihovim tradicijskim obilježjima, obrazovanju u funkciji čuvanja identiteta, povijest, književnost te etnološke i sociološke teme – govorilo 18 uglednih stručnjaka. Hrvati u Bačkoj autohtona su zajednica koja već stoljećima živi na prostoru između Dunava i Tise. Njihova povijest na tome prostoru vezana je uza suživot s Mađarima i Srbima, pa se istraživanje hrvatsko-mađarskih i hrvatsko-srpskih povijesnih odnosa ne može u potpunosti zaključiti bez poznavanja povijesnih prilika u Bačkoj. Zato je želja organizatora da se kroz znanstveni skup „Identitet bačkih Hrvata“ potaknu nova istraživanja koja će znanstveno utvrditi i javnosti predstaviti kulturno-povijesnu baštinu Hrvata u Bačkoj. Znanstveni je skup organiziran uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske. Na skupu su sudjelovali i Dinko Šokčević (Neka pitanja identiteta Bunjevaca u Mađarskoj i njihova (re)integracija u hrvatsku naciju), Mijo Karagić (Očuvanje identiteta bačkih Hrvata). Kroz izlaganja o kulturno-povijesnoj baštini Hrvata u Bačkoj i njihovim aktualnim poteškoćama istaknuta je nedostatna zastupljenost tema o bačkim Hrvatima u hrvatskoj javnosti. O problemima bačkih Hrvata u Vojvodini, gdje ih je više od 56 tisuća, Tomislav Žigmanov iz Subotice je ustvrdio da je „uspješnost projekta izgradnje tzv. bunjevačke nacije, koju podupiru tijela Republike Srbije, povezana s odsustvom interesa Republike Hrvatske za to pitanje“. Na nedovoljno zanimanje matične zemlje za aktualna pitanja bačkih Hrvata upozorio je i Krešimir Bušić s Vukovarskog Instituta za društvene znanosti „Ivo Pilar“, istaknuvši da u okviru HNOS-a nisu dovoljno obrađene teme o starijem hrvatskom iseljenskim. Udžbenici za 6. i 8. razred osnovne škole nemaju nijednu referencu o bačkim Hrvatima, a u onima za 7. razred čak postoje činjenične pogreške, napomenu je Bušić. „U izradbi udžbenika trebala bi sudjelovati struka koja se bavi hrvatskim iseljenskim, a ne to prepustiti izdavačima i autorima“, dodao je. Ulaskom u EU više nas neće razdvajati državne granice, što će omogućiti lakšu, sadržajnije i učestaliju suradnju bačkih Hrvata iz Mađarske i Srbije, te povezanost s domovinom, smatra Mijo Karagić iz Mađarske, gdje živi između 40 i 50 tisuća Hrvata. „Jezik, vjeru i tradiciju morat ćemo sačuvati sami, a vodeće intelektualne elite bačkih Hrvata trebale bi političke interese uskladiti s europskim trendovima i ne sukobljavati se“, izjavio je. Jednim od uspješnih načina očuvanja identiteta bačkih Hrvata Andrija Kopilović iz Subotice smatra običaje. Premda se za mnogo običaja ne zna kada su i kako nastali, nego su zapamćeni zato što „mi to tako radimo“, oni čuvaju nacionalnu svijest, jer su postali „utjelovljenjem načina življenja“, objasnio je.

Izvor: MojPortal.hr/Hina

Intervju

Intervju s dr. Nikolom Benčićem o tri jubilara gradišćanske književnosti

Profesor, akademik, književnik, rodом iz Narde sa stalnim prebivališćem u Željeznu, sve gušće je pozvan u Gradišće, kad ide u naši seli za književno predavanje ali razgovor. Povodom 200. obljetnice rođenja Mate Drobilića je došao u Bizonju, kade smo izminuli riči ne samo za spomenutoga peljajućega lika hrvatske „šund književnosti“ nek i za kemljanskoga velikana Mate Meršića Miloradića. A ne nazadnje skromno je dotaknut još jedan važan jubilej. Naime dr. Nikola Benčić pred kratkim je navršio 70 ljet žitka. Ovako je naš razgovor, bar tako vjerujem, ispao i nekako svečaniji.

Vi ste naš književni misionar. Morebit imamo veće zaufanje u vami, još nek o naši ljudi govorite ki moru biti za nas izuzetno važni, kot i Mate Drobilić...

– Ja mislim da Mate Drobilić u našoj književnosti je igrao jako veliku ulogu, i to u prvom redu zato pokidob je dao narodu, tim jednostavnim paorom knjigu u ruke. Ako gledamo da je do toga vrijeme bila najvažnija crikvena knjiga, i da se onda još kalendar nije pojavljivao redovito. Onda je došao Drobilić, zapravo je i redovito izdavao. To je bila narodna literatura, narodna duhovnost, a mi drugačiju nismo ni imali, nek ono što su počeli pisati Gašpar Glavanić ili Miho Nakovič. No do toga narod nije ni došao kad nije imao ni novin ni knjig. Do Drobilića su mogli doći i kupiti njegove knjige i preštat si.

Svidočimo da u najnovije vrime kod nas su začeli nekako intenzivnije kopati u prošlosti s namjerom da se otkriju nova imena. Takovo staro-novo ime je i Drobilić, čuda ljudi još ne zna za njega...

– Ja velim da se je ovde poruknula faza. Gradišćanski Hrvati u Austriji su to otkrivanje počeli u 1960-70-imi ljeti u študentskom klubu. Tote su se držala predavanja o našoj literaturi, o naši književnici, ne samo o Miloradiću, za njega se je znalo, nek i o drugi književnici, o književni smjeri. To se je djelalo sve do 1990-ih ljet. Jako čuda se je dis-

kutiralo o jeziku, a na Ugri je sve to bilo onako zatajeno, sve zagušeno. Sad se je ta faza pomaknula u tom smjeru i kod vas. Mene je i u Austriji jadalno i prlje da smo znali za Goethea, Vörösmartya. Zsigmonda Móricaza smo štali, ali nigdar nam nigdor nije rekao ništ o naši književnici. Ali da bi bili rekli, kupite si ta kalendar ako drugo nimate, ar to je vaša domača najraširenija knjiga. To me je strašno jadalno! Ali hvala Bogu da su i ugarski Hrvati jur tako daleko da kanu otkriti naše korijene. Ni mi nismo siromašniji nek su Ugri u ovoj okolici. Naša krajina je panonski prostor. Austrija, Ugarska, Slovenija, Slovačka to je interesantan kulturni prostor i u jeziku, i u melodija, u narodni nošnja, a to bi trebali i otkriti našoj dicit, ne? Mi se ne moramo sramovati od nikogar, imamo sve ono što imaju i drugi na visokoj razini.

U svojem predavanju ste rekli da Bizonja je bila početkom 19. stoljeća centar kulturnoga djelovanja sa svojim znanstvenici, književnici. Kako je to danas? Karkako gledamo, sjeverno Gradišće, a u njemu Bizonja danas umira u jezičnom pogledu, ali kot kad bi se ta aktivnost bila pofuznula malo na jug Gradišća?

– Ako gledamo ta kulturna središća, ona se rivaju simo-tamo. Jako je interesantno da su ona vezana uz ljude, dakle uz one ki su se školovali na teologiji, na sveučilišća, ili su liječnici, ki su pokrenuli nešto u našem kraju. Ova krajina je u onom vremenu bila jako interesantna jer je bila centar političkoga života. Ovdje u blizini je Požun, a tote su bili takozvani ugarski reformeri, a to nisu bili nek Ugri, to su bili Nimci, Hrvati itd. I naši Hrvati su imali veze s timi Hrvatima na jugu, i tu su se prvi put upoznali s njimi.

No danas uz Drobilića moramo se pominati i za Vas, slavljjenika, ki ste vik u planu, u projekti. Kako Vi doživljavate svoj okrugli jubilej?

– Jako intenzivno u privatnoj, a intenzivno i na kulturnoj razini. To nije današnja pojava da me pozivaju simo-tamo, jako čuda moram i otkazati kad vrimenski to sad već ne ide, a i po starosti ne ide. Nešto sam si najprzeo da ću ugarske Hrvate posjetiti i ki su

u čemernijem stanju, tamo ću pojeti, a oni bogatuši neka se brigaju sami za sebe.

Pred desetimi ljeti je napravljen s vami intervju za časopis Riječ, i onde ste rekli da niste još zgotovili djelo što ste najprzeli s Matom Meršićem Miloradićem. Za jednim desetljećem što bi rekli, kako stojite na tom polju?

– Još uvijek nisam završio djelo, i ne znam hoću li to u mojem životu. Pjesme sam obdjelao, a isto tako bi morao i znanstveni aspekt obdjelati. Samo za to zaistinu trebao bi puno vremena. Ja djelam na tom, od sebe razumljivo, ali to ne ide tako da ću danas sjesti pak za deset dana imam nešto u ruka. Za deset ljet imamo nešto u ruka, tako bi to otprilike mogli shvatiti. Zato bi morao pregledati njegovu biblioteku u Pannonhalmi, a i druga pitanja nisu još raščišćena, kot npr. njegov privatni život, a i znanstveni život nije potpuno jasan. I u Zagrebu se svenek veli, no to bi sad morali, ovo bi morali. Dobro, samo mi zato nimamo ni institucije ni ljude, a zato nij ni pinez. Oni imaju velike institucije, oni bi to morali, po mojem mišljenju. Zvana toga, oni imaju i ljude ki znaju nimški i latinski, a i znanstvenike, jezičare i stručnjake ki bi mogli to djelo procijeniti. Mi nek lipo govorimo, a zapravo i ne znamo da li je to njegovo znanstveno djelo i vridno? Da li to ima nekakov značaj? A drugo pitanje je u literaturi. Ako gledamo, nijednu literarnu knjigu nismo našli u njegovoj biblioteci. Što znači to, da nije čitao? Nije imao Petőfia, Vörösmartya, ugarske književnike? To si ne znam predstaviti! A zašto imamo 150 knjig hrvatskih starih piscev? Dakle tote nešto ne štima. Kamo je skrivena ta biblioteka? Dosad ništ nismo našli.

Za Vami gdo će dalje djelati na tom jerbu?

– Zato se neko mora oduševiti, zanimati da se sjedne i da rova i kopa i da nešto najde, i onda to publicira. Ono što se je dosad djelalo, to je jedan stupanj, a na ta stupanj se mora dalje graditi. Dakle ne nek povidati, oh, imali smo velikoga pjesnika Matu Meršića Miloradića, a ne znamo ništ o njemu, nijednu pjesmicu. Kad sam ja sakupljao materijal za disertaciju, onda su mi ljudi znali cijeloga Miloradića napamet, a danas ljudi ne znaju povidati „*Naš jezik kroz vijeke star...*“. Dakle ni dost govoriti imamo ga, nek moramo znati što je kanio, kako je govorio, koliko je riči imao, kako je to ostvarivao. Uvijek mi je u glavi izreka Josipa Hamma na bečkoj katedri, kad je govorio, „*ako kanite biti znanstvenik, onda morate živiti kot eremit*“. A toga danas već nigdor neće. Kot eremit zaistinu mora se otkinuti vrijeme od žene, od dice, od krčme, od futbolplaca, dakle to se sve mora negde zeti, skloštrati, drugačije to ne ide.

I sad, kad malo izvan gledate život, ni vam žao da umjesto matematičara ste postali znanstvenik, slavist, profesor, akademik i mogla bi još nabrajati što sve...

– Ja sam se jako intenzivno bavio poviješću, a u povijesti takovoga pitanja nij. I zato ne jer ne znamo kako bi bilo ako bi se to tako bilo dogodilo. Ja sam zaistinu kanio biti matematičar, to me je zanimalo, i danas me zanima. Ne brojenje, nek teoretična matematika. To je jedan svit za sebe, podloga za svit. To nisam nastao, ne znam zač. Pofuznuo sam se na slavistiku. Nij mi žao. Morebit imao bi već pinez ako bi bio prošao za matematičara, morebit da bi bio negde arhitekt, morebit zidao bi zgradu ili moste.

Vik sam Vas htla pitati kako da ste vi uprav u Austriji ostali; ako dobro znamo da med timi ljudi ki su 1956. ljeta prošli van, većinom su zašli do Amerike, Švicarske, Australije?

– To ima svoje određene uzroke. Kad sam ja maturirao, onda sam imao kartu i vizu za Kanadu i onda sam prošao u poslanstvo u Beču, pak tote sam pitao, ako ja dojdem u Kanadu, što me tote čeka? Pitao sam da li ću ja moći študirati? Pak su mi rekli, zato nikakove garancije u Kanadi nij. Izvadio sam onda kartu pak sam ju stavio na stol. Tako sam ostao u Austriji, a kad sam završio študij, onda mi se je javila dijeceza iz Željezna, „*mi tebe kanimo imati, dojdi k nam*“. A ja sam htio u Nimšku pojeti, ar sam mislio, za slavistiku ću u Njemačkoj morebit veću šansu imati, a onda sam došao u Željezo i tote sam ostao do kraja. A tote se je otvarao svit. Iako sam bio u provinciji, meni se je otvarao svit u ovom trokutu ako zamete Beč, Budimpešta, Požun, a i Varaždin, Zagreb, Ljubljana.

Podsvisno niste Panoniju htli ostaviti?

– Ja to nisam tako odredio. Ja sam ostao u Panoniji, koja mi se onda otvorila kad ja tu Panoniju nisam poznavao. I onda sam to počeo i privatno. Čudakrat sam imao Austrijance, Amerikance, ljude ke sam onda peljao, pokazao sam im da ovako je bilo, onako je bilo po ti naši zabentani seli, i tu je uvijek onda nešto dodatno nastalo, što vas je vezalo. Recimo, ako dojdete u našu Vlahiju, u jednoj crikvi još vidite orgulje ke se navlićuju rukom. To je bilo fantastično i za Amerikanca i za mene. Ti mali kulturni doživljaji u naši seli, ti imaju jaku veliku vridnost.

Kako mislite na sutrašnji dan i budućnost? Koja je vaša metoda za djelovanje?

– Metoda je sve staviti u žitku u vagu. S jedne strane puno s prirodom biti, to vam daje snagu, a s druge strane literatura i znanstveni život. To biži i onda kad smo vani, od sebe razumljivo, to je u glavi nutri. Ako djelate na nečem, nije samo ono što pročitate, tote je nešto, iza toga se stvara jedna mriža. Ta mriža nastane sva gušća i ta mriža vas drži u toj okolici kade vi živite. Mene jako veseli da ta mriža kod mene je austrijsko-nimška, gradišćanskohrvatsko-ugarska, slovačko-češka i da je ta mriža prilično gusta, i kulturno i u povezanosti. I to mene drži!

KANIŽA – Hrvatska manjinska samouprava početkom došašća započela je pripreme na božićne blagdane. Dana 28. studenoga priređena je izložba adventskih vijenaca čakovečke Gospodarske srednje škole. Učenici te ustanove dolaze sa svojim gotovim aranžmanima, a izrađuju ih i na licu mjesta. Svake godine ima mnogo posjetitelja i kupaca. Pripreme se nastavljaju iz tjedna u tjedan. Hrvatice će se okupljati u uredu samouprave, gdje će se moliti na hrvatskome jeziku, razmjenjivati recepte raznih jela za Božić i davati jedna drugoj savjete u proslavljanju toga kršćanskoga blagdana.

MLINARCI – Priredbu pod naslovom „*Tko što zna?*“ svake godine organizira Hrvatska manjinska samouprava nudeći priliku nastupa darovitoj djeci, mladeži i odraslima. Tijekom kulturnoga programa mještani mogu uživati u plesu, pjesmi, zabavnoj glazbi, kazališnoj predstavi, baletu i prikazu običaja. Ovaj put su članovi pjevačkoga zbora prikazali običaj rezanja zelja sa šaljivim gegovima, i poželi buran pljesak gledatelja.

SERDAHEL – Hrvatska manjinska samouprava održala je svoju redovitu sjednicu i javnu tribinu. Na sjednici je prihvaćeno izvješće predsjednika o dje-latnostima u trećem tromjesečju: pokretanje tečaja hrvatskoga jezika, organiziranje izleta u Zagreb najboljim učenicima, natjecanje u poznavanju Hrvatske, gostovanje Hrvatskog kazališta iz Pečuha, pokretanje stipendije za djecu koja se školuju u dvojezičnim gimnazijama ili na hrvatskim fakultetima. Organizacija je donijela odluku da će surađivati s mjesnim Športskim i kulturnim društvom i Društvom umirovljenika, da će ih po svojim mogućnostima potpomagati. Samouprava će 7. prosinca prirediti tradicionalne božićne pripreme.

KANIŽA – Dana 29. studenoga Hrvatska manjinska samouprava ustrojila je svoj tradicionalni Hrvatski bal u Hotelu Kőnig, na koji se okupilo sedamdesetak pripadnika hrvatske nacionalne manjine. Bal se organizira poradi druženja hrvatskoga življa u gradu.

ZAGREB – Prva putujuća izložba 150 jaslica Međunarodnog muzeja rođenja iz Betlehema, otvorena je u Rijeci. Ta izložba pod nazivom *Jaslice svijeta 2000.* godine postavljena je u Parizu, a nakon Verone, Lublina, Milana, Ljubljane i Asisia, Rijeka je prvi hrvatski grad u kojem je postavljena.

„Od dvora do dvora“

Po već ustaljenom programu Dana Hrvata u Baji, u organizaciji Hrvatske državne samouprave, Saveza Hrvata u Mađarskoj te naše nakladne kuće Croatice, 14. studenog u Narodnosnom domu predstavljena je lani objavljena knjiga „Od dvora do dvora“ (Iz folklornog blaga Bunjevaca i Šokaca u Mađarskoj) umirovljene profesorice, Bajkinje Klare Sekereš.

Nazočne Bajce i druge znatizeljnike te goste: predsjednika HDS-a Mišu Heppa, dr. Miju Karagića te ravnatelja „Croatice“ Čabu Horvatha pozdravio je predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac.

U ime nakladnika Croaticin ravnatelj izrazio je zadovoljstvo što je već i lani došlo do slične priredbe u Baji. Naime Croatica u svojim godišnjim programima predviđa i izdanja s područja povijesti, kulturne baštine i književnosti. Predviđaju se i sljedeća izdanja: Kroatističke i kroato-hungarološke teme prof. dr. Istvána Lőkösa, Šokica sam i bit ću dovika Živka Mandića, Pruži mi ruku, zbirke pjesama i prijevoda pjesnika Marka Dekića te od istog autora dvojezično izborno izdanje Hrvatske kuharice. Među planovima je i izdanje DVD-a sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj, CD-a zbora „August Šenoa“ i pjesama GRAJAM-a te grada fotoarhiva Hrvatskoga glasnika od 50-ih godina do danas. Najavljen je objavak Hrvatskog kalendara za 2009. godinu, koji se još može naručiti.

Zatim je riječ preuzeo dr. Mijo Karagić, koji je izrazio svoje žaljenje što autorica narečene knjige zbog bolesti ne može približiti ovom predstavljajući. Tijekom svog izlaganja, predstavljajući skromnu, ali neosporno vrijednu knjigu autorice, čiji je učenik bio i on sam, reče da ni slutio nije da je njegova bivša profesorica zaljubljena i u bački bunjevačko-šokački folklor. (Autorica je građu skupljala ponajprije u Baji, Santovu, Gari i Čavolju).

Kada su bački Hrvati stvarali svoju književnost, pjevali svoje pjesme i pričali pripovijetke, pretočili su u njih svoje vjekovno iskustvo, svoju filozofiju čovjekoljublje, svoj pristup radu. Naša narodna književnost pripovijeda o događajima koji su mijenjali naše sudbine, činili nas sretnim ili vjernim, dizali nas i obarali. No ta je književnost nikla u srcu naroda, a to je glavno. Ona je dokaz njegove kreativnosti i vedrog svjetonazora, tu je sačuvana mudrost i vjera u sreću i život. U tim djelima sačuvan je naš dragi, lipi jezik, naša slatka ikavica. Uvijek je bilo sakupljača narodnog blaga, poput autorice Klare Sekereš. I nama su poznata imena Ive Prpića, Blaška Rajića, Balinta Vujkova, Stjepana Velina, Marina i Živka Mandića, Miše Mandića, Đure Frankovića, Dinka Šokčevića, Đure Šarošca, Ernesta Eperjessya i drugih. Uz njih

se trebaju napomenuti i voditelji naših kulturno-umjetničkih društava i sastava koji su također bilježili i obrađivali narodno blago – reče među inim g. Karagić.

Predavač je pročitao i neke izvratke iz autoričina životopisa: „Pokojna majka mi je bila rodod Bunjevka iz Baje. Kasnije je zbog posla bila premještena u vojvođansko selo Sontu. Tako sam ja po materinskom jeziku dvojezična. Budući da mi je pokojni otac bio zaposlen u šokačkom selu, često sam boravila u Sonti. Kasnije smo se odselili u mađarsko selo gdje sam govorila mađarskim jezikom, a do trinaeste godine sam išla u srpsku školu. Po zvanju nisam folkloristica. Bunjevački i šokački govori su mi vrlo bliski od djetinjstva. Tako poznajem folklor ovih naselja i njihove dijalekte... Ime jedne kazivačice želim unaprijed spomenuti, ne zato što je Bajkinja, nego zato što je najistaknutija osoba u očuvanju i širenju materinskog jezika te i čuvarica narodne svijesti. Mariška Paštrović-Szarka bila je godinama motor bivše Čitaonice...“.

Kazivači u ovoj knjizi govore o božićnim, uskršnjim blagdanima, običajima, o kraljicama, posebno mjesto zauzimaju pjesme iz Baje, a obrađeni su i žetveni kao i svatovski običaji i santovački bećarci. Najvredniji i najoriginalniji dio knjige jesu životni putovi. Iz njih se može doznati o mnogim potankostima iz nekadašnjeg života našega čovjeka na ovome prostoru. Spominje se tu Marin Glavatić iz Santova, Janja Aladžić-Komarčević iz Baje, Marica Bartulov-Velin iz Santova i Jašo Aladžić iz Gare.

Predavač je pročitao čika-Marinovu anegdotu, usmenu predaju Janje Aladžić-Komarčević i životni put Jaše Aladžića.

Nakraju su sudionici predstavljajući posluzali cedejku koja sadrži niz narodnih pjesama.

Objavljivanje navedenog izdanja omogućile su Hrvatska država samouprava te Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj.

M. Dekić

„Zajedno je bolje“

U organizaciji Ministarstva prosvjete i Radionice „Krater“ (sa središtem u Pomazu), 8. studenog (subota) popodne i uvečer predstavljena je umjetnost nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj.

U velebnom i obnovljenom Teleki-Wattayevu kaštelskom zdanju priredbu naslovljenu „Zajedno je bolje“ otvorili su pomaški načelnik László Vicsi, dr. Tímea Borovszky, predstavnica Ministarstva prosvjete, i predsjednik „Kratera“ Péter Turcsányi.

Gledateljstvo je moglo uživati u koncertu polaznika Umjetničke škole, koje je slijedio okrugli stol na temu: Predstavljanje narodnosnog književnog stanja u Mađarskoj, čiji su sudionici – uz voditelja dr. Bertalana Andrása Székelya – bili: sa strane Hrvata pjesnik Marko Dekić, sa strane Srba književnik, dr. Predrag Stepanović, sa strane Slovaka književnik Oldrich Knihal, sa strane Nijemaca bivši predsjednik Saveza mađarskih književnika Márton Kalász te sa strane poljskih književnika (koji stvaraju na ovim prostorima) pjesnik i prevoditelj Konrad Sutarski.

Istodobno je u Komornoj dvorani sveučilišna docentica dr. Mária Kőrösi predstavila izložbe suvremenih narodnosnih likovnih umjetnika: Đure Šarkića mlađeg, Milana Đurića, Mihajla Kibeča, Andraša Manojla, Berte Mayer, Teréze Orsós i Wande Szyksznian.

Na gala programu, osim srpskih, nje-mačkih, romskih, mađarskih, slovačkih glazbenih i plesnih ansambala, nastupio je András Kecskés L. koji je na lauti izveo glazbene detalje iz ostavštine dalmatinskih Hrvata iz Senandrije.

m. d.

Trenutak za pjesmu

Zvane Črnja

Križ

Dvie dašćici na križ,
to je križ.
I dvie groti na križ
i to je križ,
i dva pruta na križ
i to je križ,
i dva nuoža na križ
i to je križ,
i dva prsta na križ
i to je križ.

Ma dva človeka na križ,
to ni križ.
Dva človeka so vajka
kako dva križa.

Skup o bošnjačkim Hrvatima

U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave sela Kukinja, 22. studenog u Kukinju je održan znanstveni skup o bošnjačkim Hrvatima. Kako je u uvodnom slovu naglasila predsjednica Hrvatske samouprave Milica Klaić-Taradija, želja joj je bila, a također i vodstva sela na čelu s načelnikom Ivom Grišnikom, skrenuti pozornost hrvatske javnosti na bogatstvo posebnosti bošnjačkih Hrvata u Pečuhu i njegovoj okolici kroz povijest i sadašnjost. Da se ima što reći i neistraženo istražiti, pokazala su zanimljiva predavanja i još zanimljiviji podaci koji daju nadu u potrebu daljnjih održavanja skupova i sastanaka sličnoga karaktera.

Skup je pozdravio načelnik sela Ivo Grišnik, a nazočili su mu između ostalih predsjednik HDS-a Mišo Hepp, konzul gerant Vesne Njikoš-Pečkaj i treća konzulica Generalnog konzulata Katja Bakija, izaslanica veleposlanika Republike Hrvatske u Mađarskoj Ivana Bandića Neda Milišić. U nastavku su slijedila predavanja. András Mészáros govorio je o *Dječjim igrama u baranjskim hrvatskim zajednicama*, naglašavajući kako se još i danas mogu naći kazivači te kako je sakupljene igre potrebno usustaviti, plesno obraditi i u obliku udžbenika ponuditi pedagozima u vrtićima i školama. Đuro Šarošac izlagao je na temu *Slaveni na prostoru gdje danas obitavaju bošnjački Hrvati*. Ernest Barić održao je zanimljivo predavanje *Toponimi bošnjačkih Hrvata*, a Đuro Franković svojim predavanjem *Na vrelima nepresušnih izvora* još je jednom ukazao na bogatstvo narodnoga stvaralaštva. Mišo Šarošac govorio je o *Plesnoj tradiciji bošnjačkih Hrvata*; a gost iz Tuzle, dopredsjednik KUD-a Napredak Nikola Čola upoznao je nazočne s „*Napretkom*“, *društvom utemeljenim prije sto godina* koje je i danas u službi hrvatskog puka u Bosni i Hercegovini. Stjepan Blažetin održao je zanimljivo i poticajno predavanje naslova

Sakupljena narodna baština bošnjačkih Hrvata, dok je Janja Prodan svojim predavanjem o *Beli Horvatu u Nijemetskoj župi* još jednom ukazala na činjenice i imena nedovoljno istražena u povijesti bošnjačkih Hrvata. Milica Klaić-Taradija, s pomoću pjevačkog zbora KUD-a Ladislava Matuška, upoznala je nazočne sa *Svatovskim pjesmama u zbirci Ladislava Matuška*. Gost iz Tuzle fra Zdravko Anđić izlagao je na temu *Migracije općenito i mali osvrt na odlazak hrvatskog puka iz tuzlanskoga kraja*. Skup je završen s druženjem, a potom su sudionici pogledali kazališnu predstavu Amaterskog kazališta «Ranko Marinković» iz Visa, komediju u tri dijela: *Amerikansko jahta u višku valu*, prema djelu Milana Begovića, u režiji Lenka Blaževića. Napomenimo kako je to bilo već sedmo gostovanje kazalištaraca iz Visa kod Hrvata u Mađarskoj.

bpb

Bogatstvo...

Običaj Barbare scenski prikazuje KUD Konoplje iz Kemlje

Šokačka kulturna večer okupila mjesna društva i hrvatsku zajednicu

Solistica Éva Menyhárt

Dječja plesna skupina Šokačke čitaonice

Hrvatski dan kao jedna od najvećih i najvažnijih godišnjih priredaba mjesne Hrvatske manjinske samouprave, u subotu, 22. studenog, okupila je hrvatska društva iz Mohača, od najmlađih članova plesne skupine Šokačke čitaonice do starije folklorne skupine, utemeljene prije pet godina povodom obilježavanja 30. obljetnice KUD-a „Mohač”. Priređena je lijepa i bogata šokačka kulturna večer, prema ocjeni predsjednice Marije Barac Nemet, možda najuspješnija dosada, na kojoj se okupio velik broj roditelja, djece, mladih i starijih pripadnika mohačke hrvatske zajednice, a velika dvorana Omladinskoga središta „Széchenyi” pokazala se malom da primi toliko mnoštvo posjetitelja.

Otvarajući hrvatsku večer, uime organizatora okupljene je srdačno pozdravila predsjednica Hrvatske samouprave grada Mohača Marija Barac Nemet, među njima posebno Katju Bakiju, treću konzulicu Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, mohačku dogradonačelnicu Zsuzsu Lebő Kasz, člana Skupštine HDS-a i predsjednika Odbora za odgoj i obrazovanje Gabora Győrvárija, župnika Augustina Darnaija te vodstvo Šokačke čitaonice na čelu s predsjednikom Đurom Jakšićem.

„Hrvatska samouprava jako je sretna kad joj se ukaže mogućnost organiziranja ovakve priredbe. Naš je neskriveni cilj okupiti Hrvate-Šokce, družiti se, malo divaniti, kako to mi Šokci kažemo, tako pridonijeti jačanju nacionalne svijesti. Lani smo se sjećali Anke Kršić, a ove godine slavimo 20. obljetnicu KUD-a „Zora” i 35. obljetnicu KUD-a „Mohač”. Čestitam im iz sveg srca, želim im sve najbolje i mnogo uspjeha u njihovu radu” – reče uz ostalo predsjednica hrvatske samouprave, uz poziv na hrvatski bal koji je

uslijedio nakon programa, a na kojem je goste zabavljao Orkestar „Badel”. Nadalje ona je zahvalila Javnoj zakladi za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj, koja je materijalno podupirala hrvatsku večer. Uime Hrvatske državne samouprave i njezina predsjednika Miše Heppa, koji zbog drugog programa nije mogao biti nazočan, okupljenim Šokicima i Šokcima, roditeljima, djeci i svim sudionicima obratio se i Gabor Győrvári, predsjednik Odbora za odgoj i obrazovanje Skupštine HDS-a. Podsjetivši na negdašnje uspješne čitalačke tabore u Mohaču, kojima je i sam sudjelovao, a ocijenivši sumornim današnje stanje, izrazio je nadu da ovakva kulturna večer ujedno znači i nadu u povratak k učenju i njegovanju hrvatskoga jezika.

„Molim vas da u tome interesu na tome poradite, da se konačno ponovno poveže hrvatska kultura, učenje i poznavanje hrvat-

skoga jezika, i da se tako zajednički osiguraju kulturna autonomija i jačanje samobitnosti Hrvata, zvali se oni Šokci, Bunjevci ili podravski Hrvati, bitno je da se zajedno družimo. Želim vam ugodnu zabavu, molim vas da prihvatite i primite ove preporuke Hrvatske državne samouprave, da u tome interesu zajedno radimo” – naglasio je Gabor Győrvári.

Prenijevši pozdrave gradonačelnika Józsefa Szekóa, dogradonačelnica Zsuzsa Lebő Kasz, koja je uz ostalo naglasila kako je za grad Mohač oduvijek značilo bogatstvo što je grad višenacionalan, dodavši da je malo gradova sa tako bogatom višenacionalnom kulturom i tradicijom.

„Možemo se ponositi time što s nama žive Hrvati-Šokci, koji nas svojom kulturom i tradicijom obogaćuju. Ne želim nabrojiti sve, ali samo da spomenem hrvatske plesne skupine, Šokačku grahijadu i Pohod bušara,

Dječja plesna skupina Šokačke čitaonice

Svi sudionici u velikome šokačkom kolu

kao najveću gradsku kulturnu priredbu. Kao i u prošlosti, Grad Mohač i nadalje će podupirati njegovanje materinskog jezika, kulture i običaja hrvatske zajednice.”

Ona je tom prigodom simboličnom kitom cvijeća zahvalila predsjednici Mariji Barac Nemet na njezinu radu u prošloj godini, te svim zastupnicima Hrvatske samouprave i udrugama koje su radile na njegovanju hrvatske kulture i običaja.

Voditelj programa, jedan od članova hrvatske samouprave Stipan Filaković, uz kazivanje stihova Matije Kovačića pod naslovom Zdravica, na samom početku proveo nas je kroz lijep i bogat kulturni program sudionika koji su u izvornoj šokačkoj nošnji, pjesmom, plesom i glazbom više nego oduševili.

Dječja plesna skupina Šokačke čitaonice pod vodstvom Beate Janković, koja već tri godine podučava ples, jezik i pjesmu djeci od

tri godine do petog razreda, prikazala je šokačke igre, pjesme i plesove.

KUD „Mohač” pod vodstvom Stipana Filakovića, koji ove godine slavi 35. obljetnicu postojanja, prikazao je splet šokačkih plesova iz Santova, a u izvođenju starije plesne skupine vedri dio koreografije Veseli i tužni Semartin, s baranjskim šokačkim plesovima iz Semartina. KUD „Zora” pod vodstvom Stipana Darašca, koji je ove godine obilježio 20. obljetnicu, predstavio se podravskim i bošnjačkim plesovima. U programu je nastupila i solistica Éva Menyhárt, koja je otpjevala nekoliko mohačkih hrvatskih i starogradskih pjesama. Za pratnju društava i solista pobrinuli su se Orkestar KUD-a „Mohač” i TS „Orašje, a program je završen zajedničkim velikim šokačkim kolom.

S. B.

KUD „Mohač”

ZAGREB (IKA) – Pod predsjedanjem predsjednika Hrvatske biskupske konferencije, đakovačko-osječkog nadbiskupa Marina Srakića, u ponedjeljak, 24. studenoga, održan je susret delegacija Mađarske i Hrvatske biskupske konferencije u Tajništvu HBK u Zagrebu – priopćeno je iz Tajništva Hrvatske biskupske konferencije. Mađarsku biskupsku konferenciju predstavljalo je njihovo Stalno vijeće, predvođeno kardinalom Péterom Erdőom, ostrogonsko-budimpeštanskim nadbiskupom i predsjednikom MBK-a. Na susretu su bili i potpredsjednik MBK-a, jurski biskup Lajos Pápai, kalačko-kečkemetski nadbiskup Balázs Bábel, debrecinsko-njirečhaski biskup Nándor Bosák i generalni tajnik MBK-a Gábor Mohos. Mons. Pápaia pratio je njegov tajnik Zoltán Bodó.

U ime HBK-a, uz predsjednika HBK-a, sudjelovali su zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić, riječki nadbiskup Ivan Devčić i generalni tajnik HBK-a, mons. Vjekoslav Huzjak. Prevoditelj je bio Gergely Beer, župnik u Batini.

Glavna tema susreta bile su upis kandidata u sjemeništa te stanje u sjemeništima općenito. Svi su se složili da je to vrlo važno pitanje za život i djelovanje Crkve, jer se u sjemeništima pripremaju budući svećenici koji će djelovati u pastoralu. Istaknuto je da se uvjeti u kojima se odgajaju djeca i mladi, u obitelji, školi i društvu, mijenjaju velikom brzinom te da o tome treba voditi računa pri ulasku mladih u sjemeništa i stvaranju programa njihova odgoja.

Razgovaralo se i o poteškoćama s kojima se svakodnevno susreću svećenici u svome pastoralnom radu. Istaknuto je da su tijekom sekularizacije i liberalizacije društva sve agresivniji te da svećenicima treba potpora i ohrabrenje u njihovu vrlo odgovornom poslanju, osobito kada naiđu na veće teškoće. Gosti iz Mađarske iznijeli su svoja iskustva nakon ulaska Mađarske u Europsku Uniju. Govorili su o dobrim i lošim stranama te integracije te kako se Katolička crkva u Mađarskoj snašla u novim društveno-političkim okolnostima. Ta je tema osobito zanimala biskupe HBK-a upravo zbog pristupa Hrvatske Europskoj Uniji. Kardinal Bozanić najavio je za utorak, 25. studenoga popodne, prvi sastanak Biskupske komisije HBK-a za odnose s EU, kojoj je on na čelu.

Pejačevićev dvorac u Virovitici

Petroviska Hrvatska manjinska samouprava i ovo ljeto je uvrstila u svoj program sadržajni izlet s neobičnim odredišćem. Poznato je da se ekskurzije iz Gradišća većinom peljaju na morje, ili u Medjugorje, a pokidob su Petrovišćani u minuli ljeti jur upoznali znamenitosti Rijeke, Istre, Brijune, posjećena je i južna Dalmacija, ljetos je pao izbor na Slavoniju. A ta kraj je posebna povidajka, znate i po pjesmi „Slavonijo, 'ko te nije volio, ne zna što je izgubio...“. Po jednoč odgodjenom terminu, 16. oktobra, četvrtak, šestnaestimi smo se otpravili u Hrvatsku s petroviskim djundjem od vozačev, Andrašom Milišićem. Prvi cilj veljek za hatarom je bila Virovitica. U Gradskom muzeju u Pejačevićevom dvorcu izložbu „Putovanje svijetom“ veljek su nam otrpli još i zvana vrimenta za posjetitelje, kad su dočuli da smo Gradišćanski Hrvati iz Ugarske. Lutkice u različiti narodni nošnja Hrvatske, Nimške, Ugarske, Malte itd. iz etnografske zbirke spomenutoga Muzeja pravoda bi bio grih izostaviti iz programa. Za kratkom šetnjom u baroknom parku uz dvorac, slijedio je posjet Samostanskoj župnoj crkvi Sv. Roka, ka je i trenutačno pod vanjskom obnovom, a u samostanu u izložbenom prostoru smo imali priliku pogledati likovna djela vjerskoga karaktera. Putujući slavonskom ravnicom, većputi smo se suočili s tim da rane Domovinskoga boja još vik nisu izvračene. Skroz na putu do

Trodnevni izlet Petrovišćanov

Od Virovitice prik Đakova do Osijeka

U obnovljenom Osijeku

Parka prirode „Papuk“ su uz ceste ispražnjenimi oči gledali stani negda srićnih familijov. Na danas je od njih ostao izgorjeli kostur, napol srušene, razgoličene, stijene. Žitak u toj okolici jedino zlamenuju korov i bujna tratina. Uska serpentina pelja gori na brig do park-luga i do grofovske staze Josipa Jankovića, a za njegovu obitelj moremo čuti i u Čepregu ter Bika. Do njegove grobnice ipak ne moremo u špilju pokidob je u obnovi. Godina od lišća nad jezerom u sunčanom sjaju je neopisiv prizor, kot i gaženje iznad brojnih slapov. Na terasi restorana i u lipoj prirodi vridno je nam ostati uz kupicu črljenoga vina, ali pak karlovačkoga. Dokle zajdemo do hotela u Djakovu, zapade i večer. Zvanaredno dobra večera, još malo druženje, a drugi dan nas Slavonija zbudi s godinom. Morebit i zato nam se čini da Djakovo nima uprav lipi obraz ispod parapla. Još i simbol grada, Prvostolna crkva, bazilika Sv. Petra, u neoromantičkom stilu se strogo izdiže iz okolice iako joj nutarnja lipota nije za

negiranje. Na suprotnoj strani ulice obnovljenu crkvu svih svetih, ka je zapravo nastala iz sagrađene džamije u drugoj polovici 16. stoljeća, još posjetimo, ali daljnja nas volja pravoda ostavlja za otkrivanjem varoša. Što bi ostalo tako iz godinastoga dopodneva da nije kafića kade se pak kuha fišprikaš. Za pogledanje Vukovara treba neko određeno prethodno raspoloženje kad svi znamo da idemo u grad herojev. (O tom smo pisali u prošlom broju.) U Vinkovce novi hotel GEM nas čeka sa svimi ugodnosti, treći dan pak nas obdaruje suncem u Osijeku. Ov grad puno se je promijenio u zadnje vrime kot i najveći varoš u istočnom dijelu Hrvatske, ter kot i kulturno središće. U neogotičkoj crkvi Svetoga Petra i Pavla ostavljamo naše prošnje i molitve i za ovde pale branitelje i nedužne civile, a na Glavnom trgu uživamo još u kasnojesenskom milovanju sunca. Sridnjokolci prodaju kolače, pečeno za neku humanitarnu akciju. U Muzeju Slavonije najdemo jako zanimljivu izložbu pod naslovom „Dadoh zlato za željezo“ – Hrvatska u Prvom svitskom boju 1914–1918.“, a u drugom dijelu izložbe moremo upoznati i narodnu baštinu Slavonije. Uz ostalo se ovde najde i tambura Paje Kolarića, kompozitora, zborovodje i utemeljitelja tamburaškoga pokreta u cijeloj Hrvatskoj. U Slavonskoj kući unutar tvrđave pojedemo još svoj tanjur slavonskoga čobanca pak se redimo s puni doživljaji domom. No, prlje toga još posjet kamenoj izložbi ter vinokušanje u pivnici Agancsos u Villányu. Potom, svi mi, s flošom kvalitetnoga vina u koferu, običujemo glavnoj organizatorki izleta Editi Horvat-Pauković da se dođuće ljeto takaj vidimo na sličnom putovanju.

-Tiho-

Crkva svih svetih je sagrađena iz džamije u Djakovu

U Parku prirode „Papuk“

Na vratima prosinac

Prosinac je dvanaesti mjesec u godini, ima 31 dan. To je službeno prvi zimski mjesec. Zima kalendarski počinje 21. prosinca. Taj se dan zove zimski suncostaj, pa noć traje najduže u godini, 18 sati, a dan najkraće, samo šest sati. Ivan Belostenec u svojem Rječniku navodi tri naziva za dvanaesti mjesec: grudan, velikobožićnjak i prosinac.

Hrvatski prosvjetitelj Josip Stipan Reljković u svojem Kućniku 1796. godine piše:

„Naši vele što sunce prosiva,
da prosincu otud ime biva.”

Reljković povezuje naziv prosinca s oblačnim vremenom u tomu mjesecu, jer je u njemu malo dana kada na plavom nebu sja Sunce. Sunce većinu dana stidljivo „prosiva” kroz oblake.

Stiže nam i Sveti Nikola!

*Iznenadite ga s pjesmicama!
Evo nekoliko ideja:*

Sanja Kireta-Bebić:

Sveti Nikola

Na ljudsku nogu
stati mogu
velike ili male
raznolike sandale.
Noge bi i naše sjele
u cipele,
a zimi je često
nogama mjesto
u dubokim čizmama
koje su potrebne nama.
Cijela se zima
provodi u njima,
al u nekom neobičnom danu
jedna se čizma rabi i u stanu.
Taj dan je čudna stvar
jer tada ni čizmi nije potreban par.
Jedne zimske noći
k nama će doći,
brzo se prisjeti
naš Nikola Sveti.
Na prozoru i u kutu on prebroji
koliko čizama složenih stoji.
A onda iz njegove veće
šarene vreće
za svako poslušno dijete, jasna stvar,
u čizmu pristizhe Nikoljin dar.

Postoji također tumačenje da je naziv mjeseca prosinca zapravo „prasinec”, tj. potječe od naziva prasaca ili svinja. Točno je da je u prosincu vrhunac zimskog kolinja jer treba pripremiti meso za cijelu zimu, posebice za božićne i novogodišnje blagdane.

Međunarodni naziv za prosinac je decembar (latinski decem, tj. deset) jer je decembar u Rimskom Carstvu bio deseti mjesec u godini.

Prvog prosinca 1861. g. na zagrebačkom Griču počela su svakidašnja motrenja vremena, koja se i danas objavljuju. Grička meteorološka postaja na prvom je mjestu u jugoistočnoj Europi prema duljini neprekinutog motrenja vremena, što je vrlo važno za istraživanje klime u tom dijelu Europe.

Nevenka Videk:

Dječji oglas

Dragi Sveti Nikola,
brdo igračaka donesi.
Kamione slatkiša, čokolade,
lopti i balona
ostavi na svakoj adresi.
U cipelu Mirjani, Ani, Dori i Jani,
Ivanu, Marku, Vesni, Matku,
Josipu, Petru, Luki i Zlatku
pregršt darova stavi.
Ali svakako dođi sam.
Krampusu kod kuće ostavi!

Želite li više saznati o Sv. Nikoli?

Zlatko Krilić u svojoj knjizi *Zlatno srce Nikolino* u neobičnoj priči o Sv. Nikoli mnogo će vam otkriti o njemu.

Prvu svijeću uz prigodnu pjesmu, na hrvatskoj misi, ove godine upalila je Cintia Balint, učenica santovačke hrvatske škole

Izradila: Dijana Kovačić
iz Ficehaza

Legenda o Sv. Hubertu

Legenda kaže da je Sveti Hubert bio strastven lovac, pa se nije mogao suzdržati od lova ni na najveće blagdane. Loveći jednom na Veliki petak u šumama oko Ardena, susreo je jelena, koji je sred rogovlja nosio osvijetljeni zlatni križ. Ta ga je pojava toliko potresla, a smatrao ju je Božjom opomenom za dotadašnji način života, da je ostatak života posvetio vjeri i Bogu. Postao je svećenikom, a poslije i biskupom grada Mastrochta. Umro je prirodnom smrću 30. svibnja 727. godine za vrijeme molitve Očenaša kod mjesta Tervuerea, a sto godina poslije proglašen je svecem. Njemu u spomen osnovani su posebni viteški redovi, a njegovo ime nose mnogi dvorci. Datum 3. studenoga u Europi je prihvaćen kao dan posvećen svetom Hubertu, i tog bi dana započinjali lovovi kojima je prethodilo bogoslužje po posebno uređenim pravilima.

Počelo je vrijeme došašća, pripreme za Božić

Paljenjem prve svijeće na adventskom vijencu, u nedjelju, 30. studenoga, počelo je vrijeme došašća, priprema za Božić, koje se na Zapadu slavi od sedmog stoljeća. Prva nedjelja došašća jest i početak nove liturgijske godine. Crkve i domovi ukrašavaju se adventskim vijencem, na kojem je četiri svijeće, a svake nedjelje upali se nova. U povijesti Crkve došašće je spomen na četiri tisućljeća, koliko je po Bibliji prošlo od stvaranja svijeta. Prvu svijeću uz prigodnu pjesmu, na hrvatskoj misi, ove godine upalila je Cintia Balint (na slici), učenica santovačke hrvatske škole.

Svečano otvaranje novog ureda turističke agencije

U ponedjeljak, 24. studenoga s početkom u 19 sati, u budimpeštanskom IX. okrugu svečano je otvoren novi ured turističke agencije Fentsherm koja se u svome glavnom profilu orijentira prema Hrvatskoj. Goste, uzvanike i predstavnike partnerskih agencija, među njima Nedu Milišić, atašecicu za kulturna, medijska i manjinska pitanja pri Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Budimpešti, Marina Skenderovića, ravnatelja Hrvatske turističke zajednice u Mađarskoj, Anu Gojtan, HOŠIG-ovu doravnateljicu, dr. Miju Karagića, počasnog konzula Republike Hrvatske, pozdravio je voditelj ureda Gergely Vértes. Među gostima bili su i ministar savjetnik Smiljan Šimac i konzulica Carmen Floršić, te poznati suradnici Mađarske televizije Balázs Sebestyén i István Pálffy, a jednako tako i predstavnici hrvatskih i mađarskih medija. Pri informiranju o mađarskoj tvrtki plastične (PVC) stolarije d. o. o. Fenstherm, saznalo se da je desetogodišnja tvrtka tijekom svoga dvogodišnjeg djelovanja uspješna postići zavidne rezultate u navedenoj proizvodnji u zemlji, a što je slijedilo i širenje u Hrvatsku, Rumunjsku, Slovačku i druge europske zemlje. Prihodi su joj iznosili osam milijardi forinti. Zahvaljujući tomu sigurnom zaleđu, 2006. godine osmišljen je Fenstherm turističke agencije Croatia, koja je poslije postala poznata pod nazivom Turistička agencija Fenstherm, čija se glavna vrijednost ogleda u vlasništvu 63 apartmana na moru, u Vodicama. Ured raspolaže i mogućnostima ugošćavanja u egerskom hotelu Sv. Ivana, dvorcu Mátyusu i na salašu jahačke škole u Egyedhegyu. U ime Fenstherma ravnatelj Hrvatske turističke zajednice Marin Skenderović HOŠIG-ovoj doravnateljici predao je poklon-uputnice za trodnevni boravak u vodičkim apartmanima za sve naše učenike i prosvjetne djelatnike. Domjenak uz hrvatske mediteranske okuse morskih specijaliteta protekao je u ugodnom druženju.

m. dekić

Sambotel

Prvo spravišće hrvatskih penzionista

Oko pedeset penzionista se je odazvalo pozivu

Ferenc Jurašić, predsjednik Društva sambotelskih Hrvata, je pozdravio penzioniste

Ovo spravišće 16. novembra, nedilju otpodne, ipak je bilo malo drugačije od dosadašnjih pokidob je ova zajednica prvi put pozvala Hrvate ki su stupili u mirovinu, a ljeta dugo živu u ovom gradu. Jačkari i jačkarice „Djurdjice” u ležernijem izdanju su u uvodu kratkoga programa s jačkom „Lipa je mladost” pozdravili sve nazočne. Ferenc Jurašić, rođeni Petrovišćan, predsjednik Društva sambotelskih Hrvata, je rekao da su odgovorni ljudi u februaru glave skupavrgli kako bi mogli na nekakovu priliku skupapozvati one Hrvate ki jur ljeta dugo nisu se našli. Sve skupa je Društvo poslalo 80 pozivnic, a odazvalo se je kih 50 umirovljenikov ki su najprlje pogledali dvojezični program dice iz čuvarnice „Čarobni dvorac”, u koj sad jur deseto ljeto neprekidno teče hrvatski odgoj s odgojiteljicom Helenom Gerenčer-Devai. Još je nekoliko notov izjačio zbor Djurdjice, a za zdravicom predsjednika Hrvatske manjinske samouprave u Sambotelu Lasla Škrapića svi su se začeli okripiti polag obilnih stolov. Po riči Ferenc Jurašića, ovo pogošćenje su financirali iz članarinov ku svaki kotrig plaća svaki misec, a napisali su ljetos i naticanje za ovu svrhu. Društvo sambotelskih Hrvata je osnovano 2002. ljeta s ciljem da hrvatsku kulturu i jezik dalje nosi i predaje mladini. Trenutačno u ovoj civilnoj organizaciji broju blizu sto članov, ki su istovrimeno aktivni i pri hrvatski priredba Hrvatske manjinske samouprave u dotičnom gradu, što nigdar nije

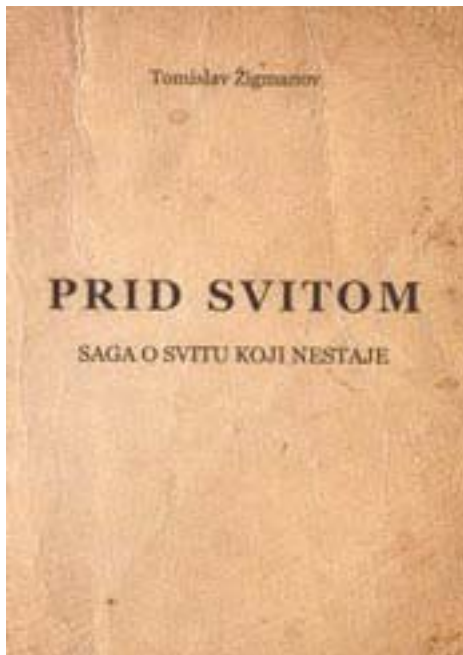
Napunila se je velika dvorana zgrade u Kisfaludyjevoj ulici 1, kade se redovno okupljaju kotrigr Hrvatske manjinske samouprave a i Društva sambotelskih Hrvata.

stvaralo nikakovih problemov. Gospodin Jurašić je naglasio da odsad 16. novembar bit će svenek posvećen hrvatskim penzionistom i rado bi svako ljetu nariktali ovakovo veselo otpodne za nje. U koperki su ovput dodiljeni kuponi za kupovanje od 2000 Ft, i ova mala pažnja organizatorov je bilo još dodatno presenečenje za slavljениke. Zlata Benčić, ka je jur 14 ljet u mirovini, rekla je da joj je pravoda lipa čut da nisu na nje pozabili. „Jako mi je drago da su me pozvali, zaistinu je jako dobra ideja bila da su nas ovako skupaspravili. Našla sam se ovde i s takovimi ljudi ke dvajset ljet nisam vidila iako živimo u istom varošu. Mislim da je dobro da skupadružu Hrvati u Sambotelu, imaju puno programov, rado se najdu, rado se veselu i zbog toga je to i ovako uspješno. Na njev adventski koncert sam vik mogla proiti u Salezijansku crikvu, a ovo ljetu planiram da ću doiti i 21. decembra na božičnu svetačnost.” Iako je Ödön Horvat, rodnom iz Gornjega Četara, još relativno mladi umirovljenik, rado se je odazvao pozivu s kolegarom skupa. – *Osamnaest ljet dugo živim u ovom gradu, ali nisam nikamor išao, jedino kegljati se, pak na svaki hrvatski bal. Nije mi žao da sam danas simo došao, svakoga i poznam nek jedna žena je iz Plajgora, tu još nigdar nisam vidio. Kad smo med sobom, svenek se za mladost pominamo, to je bilo najlipše vrime. I ovde se po hrvatski pominamo, ali ja blizu 30 ljet sam djelao u Austriji, pak malo mišam četarski dijalekt, pokidob su mi vani kolegari bili Hrvati, Srbi, Bošnjaki. Mi svim organizatorom lipo zahvalimo za ovu mogućnost, i za sve ovo što nas je ovde dočekalo. Pravoda ću i drugi put doiti!* U razgovoru, jački su se toga dana oduševljeno našli brojni Hrvati, a sve one penzioniste ki nisu mogli doiti, ove dane će doma poiskati nadležniki spomenutoga Društva.

-Tiho-

Žigmanova Saga o Bunjevcima

Dragi čitatelju, obrati samo malo pozornosti na ovu fotokopiju koju vidiš na stranici Hrvatskoga glasnika. Ime autora ove knjige vjerojatno neće Ti biti nepoznato jer si ga mogao sretati u našem tjedniku. Bio je gost ovog lista, te naših baranjskih Hrvata, odnosno kluba Augusta Šenoe u Pečuhu, ali ga, po mome znanju, nije bilo u ovome našem bunjevačkohrvatskom kraju, što će reći, u Baji i njezinoj okolici.

Gospodin Tomislav Žigmanov bio je preljubazan te mi je poštom poslao svoju najnoviju knjigu čiju naslovnu stranicu imate pred očima. Priuštio mi je autor neopisivu radost, pročitao sam ju od prvog do posljednjeg slova, bez toga da sam ju odložio.

Pročitavši ovu knjigu divnih pripovijedaka i jedinim završnim dijalogom, dobio sam odgovor na niz svojih pitanja, postavljenih u prvom redu samom sebi. Davno me muči pitanje, što i kako činiti s ovim našim bunjevačkim govornim jezikom, pustiti ga „na miru” da ga odnesu ovi bačvanski vjetrovi ili

pokušati naći mu nekakvog zaklona i ušćuvati ga pa makar i ne bilo ga među živim jezicima, spasiti ga za nova pokoljenja, te ako se sjetite svojih korijena ti naši urbani Šokci i Bunjevci, da ga uzmu kao poslasticu ili lijek sa svoju dušu. Pa ako su skloni melankoliji, da puste možda i suzu koju, suzu koja čisti dušu.

Da ne duljim, predlažem našim pozvanim stručnjacima, recimo na našoj pečuškoj katedri ili na Visokoj nastavničkoj školi u Baji, da razmisle o mogućnosti predstavljanja ove knjige u Baji za naše Bunjevce-Hrvate koji bi najvjerojatnije rado došli na njezino predstavljanje te valjda ne bi štedjeli novac i kupili po jedan primjerak ove lijepe knjige napisane na njihovu zavičajnom govoru.

Ja sam uvijek smatrao da mi koji živimo na ovim prostorima, nosimo u sebi nešto posebnoga. Ovu moju misao potvrđuju i predlažaći ove knjige. Primjerice radi, Helena Sablić Tomić iz Osijeka, sveučilišna profesorica veli: „One (priče) govore o tome što znači biti drukčiji. Ustvari, to su priče o narodu samom koji se bori sa zaboravom...” A Josip Mlakić, književnik iz BiH veli: „Ispisane jednim prelijepim jezikom, govornim jezikom bunjevačkih Hrvata, ove priče su svojevrsni hommage jednoj jezičnoj i civilizacijskoj mikrokulturi, jednoj od bezbrojnih Atlantida koje nestaju u gluhoj tišini globaliziranog svijeta.”

Očito, predlažaći se izjašnjavaju veoma laskavo o ovome najnovijem djelu pisca Žigmanova, pa nema razloga da im ne vjerujemo da nam se pruža prilika, eto, da dodemo do djela na našem jeziku, napisanog o našim starima, o njihovom mučnom životu punog jada i siromaštva, ali i ponešto lijepoga. Velim, koristimo se mogućnošću da upoznamo autora i uživo i da porazgovaramo s čovjekom toliko upućenim u našu svakidašnjicu.

Stipan Švraka

O Svim svetima u Čavolju

Spomenik Nikoli Zrinskom Sigetskom

Na blagdan Sv. Nikole biskupa u subotu, 6. prosinca, u Čakovcu će se održati velika svečanost otkrivanja spomenika Nikoli Zrinskom Sigetskom, hrvatskom banu, vojskovođi i jednom od najvećih junaka hrvatske povijesti. Rođen je prije 500 godina u Zrinu kod Hrvatske Kostajnice, a stradao 1566. u probouju tijekom Sigetske bitke zapovijedajući obranom hrvatskih i mađarskih krajeva od turskih osvajača.

Svečanost će biti u Perivoju Zrinskih kod središnjega čakovečkog Trga Republike, na mjestu gdje će biti podignut prvi hrvatski

cjeloviti spomenik prvom vlasniku Čakovca i Međimurja iz obitelji Zrinski. Autor je spomenika akademski kipar Mihael Štebih. Spomenik u bronci u prigodi 500. obljetnice rođenja Nikole Zrinskog te u samoj završnici županijske Godine Zrinskih postavljaju Međimurska županija, Grad Čakovec i tamošnja Zrinska garda. U svečanosti će sudjelovati povijesne postrojbe Zrinske garde i Zrinyi vitéza iz Sigeta, te zapovjednici i kadeti Hrvatskoga vojnog učilišta „Petar Zrinski” iz Zagreba i Vojne akademije „Nikola Zrinski” iz Budimpešte.

U spomen

Ivan Jasenović

(1954–2008)

Nakon teške bolesti, ali iznenada, prošloga tjedna u 54. godini života u Baji je preminuo Ivan Jasenović, rođen u bunjevačkohrvatskoj obitelji u Baji, od oca Mate Jasenovića iz Bikića, i majke Katiće, rođene Karagić iz Gare.

Kao bas-gitarist i vokal istaknuo se u poznatoj bajskoj grupi Forum, kao voditelj sastava koji se na sceni pojavio 1980. godine. Kao predstavnik novog vala i nositelj skastila, živahnoga jamajčanskog rocka nastalog iz reggaea i rocka, koji je populariziran ranih 80-ih godina prošlog stoljeća, Forum je prvo ozbiljno stručno priznanje dobio nastupivši u programu Rockreflektor, u klubu Ekonomskog fakulteta 1981. godine u Budimpešti. Članovi grupe Forum kao predstavnici novog vala nametnuli su se svojim odijevanjem, frizurom i scenskim nastupom, ali i izvođenjem jugoslavenskih uspješnica (hitova), ponajprije pjesmama Bijelog dugmeta odnosno Gorana Bregovića. Iste godine u Đuru na amaterskom pop-jazz-rock festivalu osvojili su zlatnu diplomu. Snimili su jednu malu i veliku (bakelitnu) ploču. Nakon desetak godina djelatnosti u Forumu, Ivan Jasenović povlači se iz glazbenog života. Ivan Jasenović rado je svirao i u našim tamburaškim orkestrima, odazivao se pozivima naše hrvatske zajednice u Bačkoj, sudjelujući u radu stručnih žirija na hrvatskim smotrama djece i mladeži.

Njegov posljednji ispraćaj bio je u petak, 28. studenoga, na bajskome groblju Svetog Roka, kada su ga ispratili brojni prijatelji i poštovatelji, a s njegovim omiljenim melodijama uza zvuke tambure ispratili su ga članovi Orkestra „Hajo” iz Subotice.

S. B.

Božićni koncert u Pečuhu

**U organizaciji Hrvatske redakcije
MTV-a, Generalnog konzulata
Republike Hrvatske u Pečuhu,
Veleposlanstva Republike
Hrvatske i Hrvatskog
kazališta 15. prosinca
u auli Medicinskog fakulteta
u Pečuhu održat će se
tradicionalni
Božićni koncert.**

**Nastupit će Najbolji hrvatski
tamburaši,
Zlatni dukati.**

**Ulaznice se mogu rezervirati
u Hrvatskom kazalištu
u Pečuhu:**

tel.: 72-514-305, 210-197.

**e-mail: phszivo@invitel.hu
ili phsz@freemail.hu.**

Cijena ulaznica: 1500 ft.

ZAGREB – Hrvatsko i srpsko međudržavno povjerenstvo za razmjenu pokretnih kulturnih dobara sastalo se nedavno u Petrovaradinu. Portfelji političara i kulturnih poslenika bili su ovoga puta puni konkretnih umjetničkih djela. Poslije radnog dijela u Zavodu za kulturu Vojvodine, međudržavno povjerenstvo odnijet će u Vukovar umjetničke slike koje su pripadale obitelji Filipović. To je samo mali dio od ukupno 20.872 ekspanata koji su dosada vraćeni u Hrvatsku, a na inventurnoj listi čekanja ima još desetak tisuća kulturnih dobara.

Sastanku povjerenstva osobno je nazočio ministar kulture Republike Srbije Nebojša Bradić, a s hrvatske strane veleposlanik Tonči Staničić. Skupna je tvrdnja kako u ovom području nema neriješenih i nepremostivih pitanja. Dapače, moglo bi se reći kako su kulturni poslenici unaprijedili svoju suradnju mnogo bolje od političkih djelatnika – donosi Radio Subotica.

Sjednica Radne skupine za medije

Sveobuhvatna izmjena zakona o medijskim uslugama

Radna skupina za medije, koja djeluje u održavanju Stručnog tajništva za manjine i nacionalnu politiku pri Uredu premijera, na svojoj sjednici održanoj 10. studenog u Budimpešti, raspravljala je o vrednovanju djelatnosti Državnog vijeća radija i televizije (ORTT), koja dotiče nacionalne i etničke manjine. Na sjednici bilo je riječi i o aktualnim manjinskim pitanjima koja se tiču sveobuhvatnog reguliranja uslužne djelatnosti medija. Stručnjaci parlamentarnih stranaka izradili su nacrt zakona o uslužnoj djelatnosti medija, koji je nastao dogovorom delegiranih stručnjaka sa strane parlamentarnih klubova i struke. Stručne primjedbe u svezi s nacrtom zakona mogle su se dostaviti do 21. studenoga.

Sastanku je sudjelovao i dr. László Majtényi, predsjednik Državnog vijeća, koji je naglasio da je dostupnost medija na materinskom jeziku jedno od temeljnih prava manjina. Prema važećim pravnim propisima o reguliranju medijskih pitanja, manjinama su osigurana široka prava. Predložio je da državne manjinske samouprave budu djelatne u sveobuhvatnoj izmjeni zakona, te da sastave svoje konkretne prijedloge u svezi s tim.

Istaknuta je jednako tako i važnost očuvanja stečenih prava, te da se među zadaćama javnih medija odrede i zadaće u svezi s manjinskim uslužnim djelatnostima medija, da se osim obveze sastavljanja emisija, navedu i obveze u svezi s njihovim prenošenjem, preuzimanjem odnosno emitiranjem. U svezi s prikazanom slikom manjina u medijima, istaknuo je da bi poradi ukinuća predrasuda, na radijima i televizijama trebalo dati znatno više informacija o raznim narodnosnim

zajednicama. Član Kuratorija Zaklade Mađarske televizije János Schuth dao je ocjenu programske politike javne televizije glede manjina. Kritizirao je vremenski raspored manjinskih emisija, budući da one nisu dostupne onima kojima su namijenjene. Dao je primjedbu i na to kako prigodom praznika manjinske emisije redovito izostaju. Pozvao je sve stvaratelje manjinskih emisija da u medijima potiču pojavljivanje manjina u najširem mogućem krugu i situacijama. Za to Fond za medijske usluge može osigurati materijalna sredstva. Ravnatelj Fonda obavijestio je članove Radne skupine kako je njihov cilj podupiranje javnih programa, poticanje kulturnog šarenila. Ove godine putem dvaju natječaja preferirani su manjinski sadržaji, podupiranjem snimanja znanstveno-popularnih emisija kada su u pitanju Romi, te dokumentarnih emisija koje se bave osiguravanjem jednakih mogućnosti. Spomenuti je Fond dao povlastice kablovskim televizijama za emitiranje manjinskih emisija, davanjem dodatnih bodova, ako je potvrđeno da u mjestu djeluje manjinska samouprava, a natjecatelj se obvezuje emitirati manjinske emisije. Jednako tako putem natječaja poticali su natjecatelje da gledateljima ponude emisije snimljene u matičnim zemljama pojedinih manjina, među ostalima i za prenošenje programa HTV 1. Prema podacima Državnog vijeća za radio i televiziju, tom se prigodom čak 29 posto kablovskih televizija obvezalo na prenošenje i emitiranje programa na manjinskim jezicima. U prosjeku se mjesečno emitira 90 minuta programa na manjinskom jeziku.

Obavijest

Naručite Hrvatski kalendar 2009

Obavještavamo sve čitatelje Hrvatskoga glasnika i sve zainteresirane kako je ovih dana izašao iz tiska Hrvatski kalendar 2009. Na dvjestotinjak stranica, od kojih njih osamdesetak popraćeno fotografijama, te nizom zanimljivih napisa, štivo je to koje će znati naći svoje mjesto u domovima Hrvata u Mađarskoj i šire. Hrvatski kalendar može se po cijeni od 500 Ft naručiti kod izdavača Croatia Kft.

Adresa: Croatia Nonprofit Kft., 1065, Budapest, Nagymező. u. 49. Pf.: 495. Tel.: 269-1974, tel./fax: 269-2811, e-mail: croatia@croatia.hu.

